

Si totusi nu ma despart –

Gábor Erdős, ucis la 13 ani de fascistii unguri

De Eva Grosz

Povestea este urmatoarea: In casa vecina cu noi traieste Marian Miller, nascuta Nobel. La varsta de doi ani a fost purtata in brate de mama ei, Nobel Violeta, care mergea in sirul de evrei paziti de fascistii unguri, *Nyilasok*. Mama cu copilul in brate fuge din rand, un soldat fuge dupa ea si ridica arma sa o omoare. Mama ofera soldatului verigheta ei, spunandu-i ca daca o va primi si o va lasa pe ea cu fetita ei in viata, aceasta il va salva cand se va termina razboiul. Era deja in vara anului 1944. Soldatul le-a lasat sa fuga si sa se refugieze intr-o cladire.

Gabi Erdős a fost ascuns in vara anului '44 impreuna cu mama lui, Erzsi, si bunicii lui, Nobel Elek si Lica. Ei mai aveau un baiat, Alfred, care a fost deportat in Bergen Belsen.

Timp de sase luni, bunicul, bunica, fata lor, Erzsi si baiatul ei de 13 ani, Gabi au stat ascunsi intr-o camaruta fara geamuri, cu o usa secreta. Copilul nu a mai suportat lipsa de aer si miscare si a iesit din camera, urmat de mama lui. Au fost prinsi imediat, arestati si chinuiti, legati impreuna cu alti 5 evrei cu o funie si dusi in seara de Anul Nou 1945 pe malul Dunarii. Au fost impuscati pe mal, de unde au cazut in apa inghetata.... Doar unul singur, care a fost impuscat in picioare, a facut pe mortul si a scapat cu viata. El a putut sa depuna marturie despre ce se intamplase.

Alfred Nobel s-a intors din Bergen Belsen si si-a gasit parintii, bunicii lui Gabi din camera secreta, in viata, dar nu si pe sora lui, Erzsi, si nici pe baiatul ei, Gabi. Alfred si-a regasit sotia Violeta si fetita de doi ani, Marian.

Gabi, ucis la 13 ani, era un copil talentat care a scris poezii in care si-a exprimat dragostea de viata si sentimentele lui de teama. Dupa razboi, familia publica un volum de poezii cu titlul *Hol van az Isten ? (Unde e Dumnezeu ?)*, in 500 de exemplare pe care le doneaza orfelinatului israelit pentru baieti din Budapesta.

In 1957, bunicul de 94 de ani, bunica de 87 de ani, fiul lor Alfred cu sotia Violeta si doi copii, Marian si un frate care se nascuse intre timp, vin in Israel. Aici incearca din nou sa editeze poeziile. Fara succes. In acea perioada de inceput, statul Israel nu se ocupa indeosebit de supravietuitorii Holocaustului, ci de problemele de actualitate. Tema Holocaustului nu era agreata in Israel - ba nu se dadea crezare celor povestite, ba se spunea ca evreii s-au lasat

omorati ca o turma. Pe de alta parte, supravietuitorii nu voiau sau nu erau in stare sa povesteasca. Intelegerea israelienilor pentru ce a insemnat Holocaustul a crescut dupa procesul lui Eichmann, cand marturiile supravietuitorilor au revelat dimensiunile oroarei.

De abia acum, la inceputul anului 2013, Yad Vashem a tradus si editat poeziile si a publicat volumul de poezii.

Titlul cartii in ivrit este **Be col zot eineni nifrad**, ("Si totusi nu ma despart"), titlu ales de Yad Vashem, pentru ca tema despartirii apare des in versuri impreuna cu credinta ca despartirea nu este definitiva, poeziile traind mai departe in cei care le citesc.

Mégsem búcsúzóom tehát...

Si totusi nu ma despart...